

ABONAMENTUL.

Pentru monarhie:

Pe an 18 cor. 1/2 an
9 cor. 1/4 4-50 fl.

Pentru străinătate:

Pe un an 24 coroane
1/2 an 12 cor. 1/4 an
6 coroane.

Unirea

INSERTIUNI.

Un șir garmond:

odată 14 fl., a doua
oară 12 fl., a treia
oară 10 fl.Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în Blaj.

Foaie bisericească-politică. — Apare: Marța, Joia și Sâmbăta.

Situația politică.

În parlamentul din Budapesta se urmează într-o monotonie caracteristică deciziunea asupra proiectului privitor la competențele procesuali. Mai restează după aceasta câteva acte proiecte până la reforma administrativă, când se așteaptă vehementa discuție între guvern și opoziție, hotărâtă să intre în plină luptă, pentru mântuirea autonomiei comitatelor.

De astădată a fost o surprindere neplăcută pentru guvern participarea opoziționalilor la ședințele Camerei și discuția provocată de aceștia la proiectul de competențe. Au vorbit câțiva șefi opoziționali, au adus cunoscutele acuze guvernului, au înscenat câteva turburări și cu aceste s'a achitat deocamdată de o datorie, ce li se impunea. Toți oratorii au vorbit, cu intenția ca să se amâne timpul discuțiunii, ce are să urmeze la reforma administrativă. Scopul și l-au ajuns în parte, deoarece partidul guvernamental se impacientează vădit. Mulți deputați guvernamentali își deplâng vacanțiile, alții sunt invitați acasă de lucrul întetit al câmpului și apropierea secerișului. Guvernul, ca să curme discușiunea inutilă, a hotărât să ceară prelungirea ședințelor, astfel, în viitor, timpul debaterilor parlamentare să se fixeze dela 10 ore înainte de amiază, până la 10 seara cu o mică întrerupere pe timpul prânzului. Toate se fac însă fără șgomot într-o atmosferă înăbușită. De altă dată dispozițiile de natură aceasta ale guvernului provocau aprinse discuții în parlament și în presa opozițională, astăzi e o tăcere, care inspiră groază. Parlamentul nu se mai vede din gravele evenimente, ce se pregătesc în afară de granițele monarhiei. Oamenii vorbesc, ici-colo se incig chiar discuții vehemente, dar numai de dragul parlamentarismului.

Privirea fiecărui bărbat de stat este azi ațintită spre acel vag, din care toți vreau să deslușească tainele ascunse ale viitorului.

* * *

Doi deputați au adresat ministrului prezident o interpelație în chestia atentatului dela Serajevo și panică dela Belgrad. Prim-ministrul a răspuns îndată rezervat și prudent. Și răspunsul prim-ministrului a tras adânci brazde în situația politică agravată din cale afară și așa. Nimic nu a spus ce ar putea provoca sensibilitatea ultrasurescitată a populației slave dela sud. Ceice au fost dedați ca față de naționalități în genere să se vorbească în tonul repauzatului Iupiter Tonans, au rămas adânc desamăgiți la acordurile potolite ale prim-ministrului ungar.

* * *

În legătură cu primejdia slavă dela sud, sulevată de interpelatorii opoziționali se aștepta un răspuns demn și impunător, căci contele Tisza, în calitate de prim-ministru era dator să-l dea obștei agitată de evenimentele din urmă. Ba se aștepta mai mult. Fiecare voia să știe, ce anume atitudine va lua guvernul în fața primejdiei slave dela sud? Cari sunt noile orientări la rezolvirea marelui probleme și ce măsuri s'au aplicat, ca aceea deocamdată să rămână izolată și neputincioasă în cadrele, ce i-s'au croit de politica generală a monarhiei? Și mai ales am fi vrut să știm, dacă și acum sunt mai prețioși factori ai monarhiei sârbii și slavii decât românii? Și oare nu a sosit timpul nici acum, ca cercurile politice și hotărâtoare din Viena și Budapesta să caute a stabili un înțeles sincer cu statul și poporul românesc, ca în fața primejdiei comune să se fixeze o bază de operațiune reclamată da aceeaș comunitate de interese? Nici când nu a ieșit la iveală atât de evident cât suntem de avizați unul

la altul: monarhia noastră cu statu și elementul românesc, ca în zilele aceste de după atentatul dela Serajevo. Numai zădarnice sunt toate, când oamenii au ochii deschiși și nu — văd.

* * *

Bosnia și Herțegovina vor primi o nouă constituție — nu știu a cătea. Fiecare guvernator se pogoară în Serajevo cu noi principii de guvernament, fiecare vrea să ferească populația de acolo, după credințele lui, și lucru ciudat, că nimic nu mulțamește pe sârbi, mohamedani, și croați. Acum — se svonește — că cele două provincii, Bosnia și Herțegovina, vor fi separat administrate, vor avea eventual constituție aparte fiecare — Dumnezeu știe? Orice se vor face însă, va fi de scurtă durată, afară de cazul, când se vor lărgi și mai mult drepturile reclamate de populație și împrejurări. Măsurile excepționale înăspresc numai raporturile și croiesc situații grave pentru viitor. Căci așa e pe semne soarta acestei monarhii, ca slavii mereu să pătrundă înainte biruitori, iar românii? Cel puțin dacă s'ar executa legea de naționalități din 1868! Dar nu se poate dle! A spus-o prim-ministrul Tisza, că nu se poate.

Conflictele cu Bulgarii — iau dimensiuni din ce în ce mai îngrijorătoare. În afară de ciocnirile, de cari am făcut amintire în numerii noștri antecedenti, se anunță altele nouă și nu ne îndoim, că vor urma altele și mai nouă.

Alaltăeri (18 Iulie) un grănicer bulgar a împușcat cânele unui subofiter român, apoi după schimbul de vorbe ce l-a avut cu acesta, a tras un foc asupra pichetului românesc, spărgând geamul, fără să rănească pe cineva.

La această provocare, grănicerii români au ieșit cu armele și au culcat la pământ pe atentator, alături de alți patru soldați bulgari.

Între grănicerii români n'a fost nici măcar un rănit.

Ancheta s'a pornit, cu mare aparat,

Guvernul bulgar a declarat, că va lua măsurile cele mai severe, pentru a preveni repetarea acestor cazuri în viitor, aplicând vinovaților pedepsele cele mai mari. Mai întâi acest guvern declară, că atentatele sunt săvârșite din partea comitațiilor și nu de către armata regulată bulgară. Acum, admite că dacă sunt amestecați în afacere și bulgari, operează, cu siguranță, sub *indemn străin*.

Involuntar ni se impune întrebarea: de unde e proveniența acestui „indemn străin”? Cine are interes, ca România să se încaiere cu Bulgaria?

Domnule *Berchtold*, nu ne-ai putea lămuri din zăpăceala noastră?

Demersul Monarchiei la Belgrad, va avea loc încurând. După toate aparențele lucrurile nu vor merge așa de neted, cum se credea:

„*Corriere d'Italia*“ află din Belgrad că discursul rostit de contele Tisza în parlamentul unguresc a produs în cercurile politice guvernamentale din Belgrad cea mai bună impresie; de aceea oamenii politici din Serbia au început se nădăjduescă că orice cauză de neînțelegere între Austria și Serbia se va putea înlătura în chip satisfăcător și aceasta cu atât mai mult cu cât la Belgrad se crede, că atitudinea conciliantă a contelui Tisza se datorește dorinței de pace a împăratului Francisc Iosif.

Ziarul „*Novoje Wremja*“ vorbind despre pretențiunile ce le are Austro-Ungaria față de Serbia serie:

„Austro-Ungaria cere ca guvernul sârb să tolereze o anchetă a autorităților austro-ungare pe teritoriul sârb. Aceasta nu o poate face un stat independent, sau dacă se face atunci să renunțe la independența sa.

Ziarele sârbești răspund de altfel destul

de bine la pretențiunile Austro-Ungariei spunând, că sârbii vor întâmpina pe reprezentanții autorităților austro-ungare cu baionete. Austro-Ungaria are tot dreptul să pretindă Serbiei să facă o anchetă severă întrucât Austria ar avea dovezi, că asasinatul dela Serajevo a fost pus la cale în Serbia. Austro-Ungaria să nu pretindă însă ceva imposibil“.

În „*Leipziger Neueste Nachrichten*“ au apărut unele declarațiuni foarte caracteristice ale prim-ministrului Pasici, din cari reținem un pasaj:

„Noi nu ne amestecăm în afacerile interne ale Austro-Ungariei, dar se ni-să dea odată pace. Avem destul năcaz în noile teritorii... Nu există doar și în Germania, Anglia, Franca, Italia etc. reuniuni politice secrete și publice, cari adese-ori sunt foarte neplăcute guvernelor respective și pe cari guvernele le-ar suprima bucuroși? Dar n'avem mijloace legale. Poziția mea și a guvernului a fost adese-ori atacată, precum știți. Avem să ne luptăm peste cap cu patimile noastre încât guvernul n'are timp să supravegheze și pe acei de peste graniță cari se numesc Sârbi și cari caută să se unească cu noi.

Azi suntem atât de obișnuiți cu prigonirea și dujmânirea conaționalilor noștri din Ungaria, încât lucrul acesta nu ne mai agită. Noi nu luăm parte la conjurațiuni, dar știm, că timpul lucrează pentru noi“.

Ancheta dela Serajevo. Cercetările în descoperirea complotului dela Serajevo, se continuă cu cea mai mare energie, dar despre rezultatul anchetei, nu se știe nimic pozitiv. Foile din Serajevo, nici nu mai scriu despre ancheta în cauza atentatului.

De sine înțeles, ancheta s'a extins asupra Bosniei întregi, și această anchetă va dura încă mult timp, dar investigația în

cauza atentatului, peste câteva zile se va termina și actele anchetei vor fi strâpuse tribunalului. Se crede, că prin mijlocul lunii Septembrie se va ținea petrectarea crimei din Serajevo înaintea tribunalului.

Bombe în Serajevo.

Știrile mai nouă descoper tot mai multe din firele complotului din Serajevo. În zilele trecute s'au prezentat unui fotograf trei studenți sârbi, cari s'a rugat să le imprumute aparatul de fotografat. Când fotograful la aceasta nu s'a arătat aplicat, doi studenți l-au rugat să-i fotografieze în grădină. De afară a observat fotograful, că studentul rămas înăuntru a ascuns ceva sub canapea. I-a fost suspect tot lucrul și a avizat imediat poliția. Aceasta căutând la locul indicat de fotograf a și aflat un pachet, în care erau două bombe umplute, o mare cantitate de prav de pușcă, învalite într'un ziar sârbesc. Studenții au fost arestați.

În 16. l. c. a explodat o bombă sub un pod din Serajevo, explozia a produs stricăciuni mari podului. Stăpânul bombei n'a voit să arunce în aer podul, ci a voit să se scape de bombă și astfel a aruncat-o în apă. Întâmplător s'a lovit de pod și a explodat. Făptuitorul a fost arestat.

Din Serajevo se anunță, că din Sârbia au pătruns pe pământ bosniac 10 comitații, cari prevăzuți cu bombe au voit să arunce în aer temnița, unde se găsește atentatorii. Toți zece au fost arestați și închiși în temnița militară.

Audiența contelui Czernin. Sâmbătă la amiază a fost primit în audiență de M. S. Monarhul la Ischl, contele Czernin, ministrul austro-ungariei la București. Audiența a fost lungă. Contele Czernin a făcut raport M. S. despre încercările făcute pentru

FOIȚA.

Em. Gârleanu.

Căprioara*).

Pe mușchiul gros, cald ca o blană a pământului, căprioara stă jos lângă iedul ei. Aceasta și-a întins capul cu botul mic, catifelat și umed pe spatele mării lui, și cu ochii închiși se lasă diesmerdat. Căprioara îl linge, și limba ei subțire culcă ușor blana moale, mătăsoasă a iedului. Mama îl privește și'n sufletul ei de fugarnică, incolțește un simțământ stărutor de milă pentru ființa fragedă, căreia i-a dat viață pe care a hrănit-o cu laptele ei, dar de care trebuia să se despartă chiar azi, căci vremea înțercatului venise de mult încă. Și cum se uită așa, cu ochi îndurerăți, din pieptul căprioarei scapă un muget înăbușit de durere; iedul deschide ochii. Căprioara se îmbărbătează sare în picioare și pornește spre țancurile de stâncă din zare, printre cari vrea să-l lase rătăcit. Acolo sus e păzit și de dușmânia lupului, și de iscusința vânătorului, căci pe muchile prăpastiilor acolora numai ele, caprele, puteau a se încumeta. Acolo l-ar fi știut ca pe lângă dansa.

*) Dăm acest mic capo d'operă al regretatului scriitor, ce s'a stins la vârsta celei mai promițătoare creațiuni.

Dar până la ele erau de străbătut locuri pline de primejdii. Căprioara își asvârle picioarele în fugă fulgerătoare, în salturi îndrăznețe, — să încerce puterile iedului. Și iedul i-se ține voinicește de urmă; doar la săriturile amețitoare se oprește câte o clipă, ca și cum ar mirosi genuna, apoi se avântă ca o săgeată și behând vesel, sburdă de bucurie pe picioarele subțiri ca niște lugere.

Dar trebuiese să scoboare, să străbată o pădure, ca să urce din nou spre țancuri. Căprioara contenește fuga: pășește încet, prevăzătoare. Trece din poiană în poiană, intră apoi sub bolți de frunze, pe urmă prin hrube adânci de verdeată, până ce pătrunde în inima întunecată, ca un iad, a pădurii.

Și-au mers mult așa, până ce au dat în sfârșit de lumină. Iedul bucuroș o ia înainte sărind. Dar în aceeași clipă căprioara se oprește, ca de-o presimțire adușmănd. În fața ei, de supt o cetină ochii lupului străluciau lacomi. Un salt și iedul ar fi fost sfâșiat. Atunci căprioara dă un sbieret adânc sfâșietor, cum numai scosese încă, și dintr'un salt, cade în mijlocul luminii. Lupul văzând prada mai mare uită mielul și se repede la ea.

Prăbușită în sânge, la pământ supt colții fiarei, căprioara rămâne cu capul întors spre iedul ei. Și numai când acesta înspăimântat se topește în adâncul pădurii, căprioara simte durerea, iar ochii i-se turbură de apa morții.

Lucruri arheologice.

(Continuare și fine).

Fără greutate aș putea să determin monetele mele barbare din brățară. Cinci se par la întâia vedere, că ar fi vărsate din aceeași matrică. Numai cercetându-le mai de aproape am observat, că fiecare arată însemnate deosebite. Aversul ne reprezintă întreagă fața unui cap feminin: obrazii și buzele sunt umflate, nasul e lat, ochii ieșiți, părul e împărțit la frunte în cinci șuvițe, iar cerceii sunt de o mărime fabuloasă. Dosul fiecărei monete din aceste cinci reprezintă pe un călăreț; aici totul e fără nici o proporție, atât la cal, cât și la călăreț. Nici o imagine nu se întâlnește așa de des pe monetele barbare, ca tocmai călărețul, și nici una nu a fost reprodușă mai barbar ca aceasta. După cum se crede în general, de aceea ocură călărețul pe aceste monete, pentru că triburile barbare au imitat la început cu predilecție tetradrahmele lui Filip II al Macedoniei. Pe fața acestora era capul încoronat cu lauri al lui Zeus ori al lui Apollo, iar pe dos un călăreț. Acest tip a rămas apoi pururea în mintea celor ce fabricau monetele barbare. De oarece în părțile noastre a fost foarte adeseori reprezentat ca „mare zeu“ călărețul tracic, și probabil că era la popoarele barbare în mare cinste, nu ar fi absolut exclusă presupunerea

AGA-GOMME: este hârtia de țigarete de calitate cea mai bună, având fiecare foiță margini gumate. 1 Carnet de 80 foițe costă 4 fleri.

restabilirea unor relații mai favorabile între România și Monarhie. — Conte Czernin a declarat ziariștilor, că peste câteva zile se va întoarce la București, pentru ași relua postul.

Prin urmare știrile despre retragerea contelui Czernin, lansate de foile ungurești sunt lipsite de orice temei.

Anuare. Raportul al 51-lea despre gimnaziul superior fundational din Năsăud pentru anul școlar 1913—14, publicat de Ioan Gheție, dir. gimn.

Raportul e precedat de un studiu istoric; „Iubileul de 50 de ani de existență a gimnaziului (1863—1913)“, scris de profesorul dr. Nicolae Drăgan.

Numărul elevilor înscriși în anul acesta a fost: 312. dintre cari elevi ordinari au fost: 299, privațiști: 10 și privațiște: 9. — Profesori au fost 17.

*

Anuarul Institutului teologic și pedagogic român gr.-or. al diecezei Caransebeșului pe anul școlar 1913—14.

Anuarul este precedat de un interesant studiu a dlui prof. George Noaghea, asupra celebrului pedagog Pestalozzi.

Secția teologică a avut 42 elevi înscriși iar secția pedagogică 35. Profesorii secțiunii teologice au fost 6, iar a celei pedagogice 12. Elevii școlii de aplicație au fost peste 70.

*

Anuarul gimnaziului gr.-cat. și al școlii populare elementare gr.-cat. din Beiuș pe anul școlar 1913—14.

În fruntea anuarului profesorul dr. C. Pavel publică — O pagină din istoria filologiei române — intitulată: *Prepozitul Ioan Buteanu 1848—1914.* Apoi urmează o fru-

moasă călătorie de studiu: *Columna lui Traian* de dr. George Hetcon.

Numărul profesorilor de studii ordinare e 16, iar de studii extraordinare 4. — Numărul elevilor înscriși a fost: 403.

Macedo—românii.

— Noua împărțire ce s'a făcut fraților noștri din Macedonia, sub actualii stăpânitori. —

În numărul 55 din 4 Iunie a. c. al ziarului „Unirea“ am publicat numărul românilor ce se află în Macedonia și celelalte provincii și am promis, că voi alătura și o listă de toate comunele pur-românești, neamestecate cu alte naționalități, precum și localitățile, unde se află amestecați cu alte neamuri din cele cinci vialete Macedonene, precum și din provincia Tesalia, care prin tractatul din Berlin, a fost anexată Greciei.

Spre încunoștințarea Onor. cetitori, cari se interesează de soarta fraților noștri din Macedonia, anexez aci două liste. și anume:

1. Lista comunelor și
2. Lista de numărul școlilor naționale ce le avem în acele regiuni.

Tabloul localităților din Macedonia, Epir și Albania unde avem școli naționale.

Armata 1 școală primară mixtă, anul fondării 1889. — Abela 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondării 1882. — Belcamen 1 școală primară mixtă, anul fondării 1893. — Birislav 1 școală primară mixtă, anul fondării 1892. — Băiasa 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondării 1880 cea de fete 1899. Breaza 1 școală primară mixtă, anul fondării 1894. — Barat 1 școală primară mixtă, anul

fondării 1893. — Beala-de-sus 1 școală primară mixtă, anul fondării 1894. — Beala-de-jos 1 școală primară mixtă, anul fondării 1890. — Crușova 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, 1 școală primară mixtă, anul fondării 1876, fete 1879, mixtă 1888 — Caterina 1 școală primară mixtă, anul fondării 1886. — Cupa 1 școală primară mixtă, anul fondării 1898. — Cociani 1 școală primară mixtă, anul fondării 1893. — Cumanova 1 școală primară mixtă, anul fondării 1897. — Cerneși 1 școală primară mixtă, anul fondării 1890. — Cerneni 1 școală primară mixtă, anul fondării 1882. — Conița 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondării 1886. — Călive-Badralexii 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondării 1886. — Doliani 1 școală primară mixtă, anul fondării 1899. — Damași 1 școală primară mixtă, anul fondării 1897. — Elbasan 1 școală mixtă, anul fondării 1896. — Fretița 1 școală primară mixtă, anul fondării 1895. — Floru 1 școală primară mixtă, anul fondării 1890. — Turca 1 școală primară mixtă, anul fondării 1882. — Gopeși 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondării 1869 fete 1879. — Grebena 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondării 1882, fete 1387. — Giumaia-de-sus 1 școală mixtă de fete, anul fondării 1896. — Hrupiște 1 școală mixtă primară, anul fondării 1880. — Huma 1 școală mixtă primară, anul fondării 1892. — Istoc-călive 1 școală mixtă primară, anul fondării 1884. — Iancovăț 1 școală primară mixtă, anul fondării 1897. — Ianina 1 școală comercială, 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, 1 școală primară mixtă, anul fondării 1887. — Luminița 1 școală primară mixtă, anul fondării 1892. — Lugunța 1 școală primară mixtă, anul

că pe monetele noastre barbare s'ar putea găsi ceva reminișcențe dela călărețul tracic.

Cinci din monetele mele cu capul de femeie slab reușit și-au găsit tipul lor nu departe de Macedonia, în Larissa Tesaliei Larissa bătea drachme eginatice de argint, pe cari era un obraz frumos, plecat puțin spre stânga, al nimfei orașului; în părul flusturat avea o mică diademă, la urechi cercei, iar la grumaz mărgelile. Acest tip a fost iarăși luat dela capul nimfei Arethusa din Siracuză¹⁾. E un lucru într'adevăr delicios, să vezi cum a tractat barbarul părul și cerceii, și cum a schimonosit până la caricatură trăsăturile caracteristice ale feței. În colecția Dessewffy se găsesc nouă exemplare diferite din acest grup. Exemplarele mele când au fost așezate în brătară, au fost rotunjite și astfel au pierdut din pond. Ele cântăresc 11.13, 11.20, 11.46, 12.93 și 13.50 gr.; diametrul celor dintâi trei e de 20 mm, al celor două din urmă 22 mm. Pondurile acestea ne arată, că la monetele acestea erau două feluri de greutate din antichitate; nu greșim, dacă pe cele două monete din urmă le aducem în legătură cu cel mai vechiu stater de argint eginetic de 13.44 gr., iar pe celelalte trei cu cel mai nou stater eginetic de 12.4—11.9 gr.

¹⁾ Cfr. Kurl Regling, Die griechischen Münzen der Sammlung Warren. Berlin 1906 p. 114 urm. și toate figurile aparținătoare. — Head, Historia numorum, Oxford 1911 p. 297 urm.

Cea mai interesantă monedă din brătară ocupă locul din mijloc. E imitația unei monede de argint din Damastium, în Iliria-Epir. Pe față e un cap de femeie cu o cunună ori diademă lată și cu părul prins în rețea. Dosul ne reprezintă un tripod cu trei toarte; din jos sunt picioare de leu. La stânga și la dreapta tripodului e inscripția barbar pocită care ar vrea să sune *LAMASTIN*¹⁾. Dacă vei compara moneda originală cu imitația aceasta, vei avea rezolvite toate enigmaticele. Ea cântărește 10.60 gr., a pierdut și ea ceva din pond cu ocazia pilirii.

Despre locul, unde au fost găsite aceste monete interesante, durere, că nu se știe nimic sigur, dar nu e nici o îndoială că s'au găsit în România.

O inscripție veche creștinească în Dobrogea.

În articolul meu despre „Constantin cel Mare și România“¹⁾ am spus, că și în Dobrogea se găsesc antichități creștine cu monograma lui Hristos. Atunci am atras atențiunea în special asupra unei frumoase

¹⁾ Cu originalul e de a se compara: Head, Historia numorum, p. 318; apoi Münzkatalog No. XLV, Egger, Wien 1913 No. 499 și 500. — La Dessewffy se găsesc sub No. 1010 și 1011 două imitații barbare după monetele dela Pelagia, cari au ceva asemănare cu cele descrise de mine.

²⁾ „Revista Catolică“ 1913, p. 16.

pietre din Muzeul de antichități din București, pe care e scobită o monogramă a lui Hristos încunjurată cu o cunună groasă. Inscriptia acelei pietre poate să fie din timpul lui Constantin cel Mare.

Mulțumită domnului profesor Knechtel, care a binevoit sa-mi pună la dispoziție o copie modelată în hârtie, pot să arăt astăzi o nouă frumoasă monogramă de-a lui Hristos din Dobrogea. E o piatră de mormânt, înaltă de 110 cm. și lată de 34 cm., proprietatea muzeului din Constanța, pe care e sculptată monograma lui Hristos și un epitaf. Piatra va aparține desigur unei epoci mult posterioare lui Constantin, însă monograma ei ne amintește forma originală, în care se unesc cele două litere I și X. Ca și la monograma din muzeul din București, și la aceasta e pe piatră cunună și ramură de iederă; dar aceasta din urmă e pe piatra noastră îndreptată în sus, și formează, baza și încadratura unei cruci, care se ridică deasupra monogramei ca o încoronare a întregului. Aceste simboale creștine au împodobit odată mormântul unui soldat creștin de 25 ani, cu numele Terențiu, fiul lui Caiu care era cel mai tânăr între arcași.

Inscriptia sună astfel:

I N H U N C T U M U L U
M E S T P O S I T U S
T E R E N T I U S
F I L I U S C A I O
A E (tate) A N N O R (um) G I N
T I C I N Q U E M I L
I T A N S I N T E R S A
G I T T A R (io) S I U N I O
R E (rat?).

fondărei 1892. — Livezi 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1893. — Monastir (Bitolia) 1 liceu, 2 școli primare de băeți, 2 școli primare de fete, 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1881, 1 profes. de fete. — Magarova 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1880. — Moloviște 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1880. — Morihova 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1810. — Mețova 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1891. — Mescopole 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1892. — Nijopole 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1881. — Nevasca 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1878, fete 1880. — Ohrida 2 școli primare de băeți, 2 școli primare de fete, anul fondărei 1868. — Oșani 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1892. — Perlepe 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1878. — Poroia 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1899. — Paleo-Seli 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1896. — Pleasa 1 școală primară mixtă, anul fondărei. — Resna 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1885. — Salonic 1 școală comercială, 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1899. — Samarina 1 școală mixtă primară, anul fondărei 1882. — Struga 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1994. — Șipca 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1896. — Târnova 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1865 școala de fete fondată. Turia 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1884. — Vlaho-Clisura 1 școală de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1866 fete 1881. — Veria 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete anul fondărei 1870. Veles 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1870. — Veles 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1893. — Vodena 1 școală primară mixtă, anul fondărei 1895. Useuk 1 școală primară de băeți, 1 școală primară de fete, anul fondărei 1894 fete 1896. Totalul 1 liceu, 2 școli comerciale, 27 școli primare de băeți, 27 școale primare de băeți. 40 școli primare mixte.

Piatra aceasta interesantă a mântuit-o dela pieire Dl L. Ruzicka în primăvara trecută, când a stat la Constanța 10 zile. Căutând după antichități, i-a spus un vizitiu, că în strada Sabinelor Nr. 32, se găsește o piatră antică cu inscripție în curtea unui particular. Piatra a și fost descoperită. Proprietarul ar fi fost aplicat să o vândă. Dl Ruzicka a atras imediat atențiunea dlui Ghibănescu, directorul muzeului din localitate, asupra pietrii aflate, care s'a îngrijit, ca în ziua următoare să fie transportată la muzeu.

(„Revista catolică“) R. Netzhammer.

Pagini științifice.

Impresii din Bucovina.

de prof. Iuliu Maior.

«Din Boian la Vatra Dornii
A umplut omida cornii —
Și străinul te tot paște
De nu te mai poți cunoaște!»
Eminescu.

La 1904, când fiecare român era dacă nu trupește cel puțin sufletește la mormântul Marelui Ștefan, eu eram încă student la un gimnaz unguresc și deși eram hotărât să merg și eu în Bucovina lipsa de tovarăși și lipsa de bani m'au împiedecat. De câte ori nu mi-am făcut planuri să văd și eu aceea țeară frumoasă, dară împrejurările totdeatătea ori m'au reținut până ce în anul acesta întâiul congres cultural al învățătorimii române din Bucovina mă atrase cu toată puterea și în ziua de 4 Iunie pornii spre Suceava pe un drum lung cu mare înconjur peste Püspök'adány—Körösmező—Stanislau (Galiția)—Cernăuți.

La unu după miezul nopții am sosit în Püspök'adány, unde începui să întâlnesc jidanii mai în masă, și de aici încolo n'am mai putut scăpa de ei. Spre Sighetul Marmăției ațipii o leacă, dar lângă Valea Vișeului mă trezii. Întreb de călăuz că unde suntem și că trecut-am Sighetul, că mi-ar fi plăcut să-l văd. Călăuzul mă mângăie să nu-mi pară rău, că și așa numai jidani vedeam, de cari o să văd și mai extra prin Galiția. Am admirat apoi frumoșii munți ai Maramurășului și Tisa cea sălbatecă, aici un râu șerpuitor de munte, la mal cu plute și cu frânturi de piute asemenea Murășului și Oitului.

La Visóvölgly aud chiar la gară cântându-se de glasuri copilărești, rău, cu accent rutenesc „Kossuth Lajos azt üzente“. Trenul tocmai poposea la gară, iară copiii de școală sub conducerea învățătorului veneau pe drumul țării cântând cât se poate de rău acel imn kossuthist. Un călător dintr'alt cupeu constată în convorbirea sa cu călăuzul efectele uimitoare ale maghiarizării produse prin școlile de stat în acest cuib de naționalități. Cât am trecut însă cu trenul n'am mai auzit o singură vorbă ungurească, port rutenesc întâlneai pe toate potecile și costisurile frumoșilor Carpați, numai pietrele de kilometri vopsite cu stridentul tricolor unguresc îți mai arată că ești în Ungaria și doară duriția neîntrecută și fudulia proastă a impiegaților dela căile fierate. O prelungă fluierătură și trenul se oprește la Körösmező, ultima gară mai însemnată din Ungaria, de unde pornesc deja trenuri austriace spre Galiția jidovită.

Urcăm apoi trenul austriac, ce duce la Stanislau, un tren mai puțin elegant decât cel unguresc, dar cu calauz cult și binevoitor, care simte, că el e pentru călători și nu călătorii pentru el. Câteva minute și sosim în Havasalja, ultima stațiune din Ungaria. Nu peste mult intrăm în tunelul la, al cărui jumătate e granița, și pe când se luminează văd pentru întâi dată vechea țeară a Leșilor, cu poporul acela blând, religios și apăsător. Femeile poartă cătrință roșie, așa că la prima privire ți-se par Românce. Drumurile, șoselele, trenul, funcționarii, toate sunt altele

decât la noi; altă civilizație, altă lume. Mă mirat mult inscripțiile gărilor, cari sunt scrise prima oară cu litere latine, apoi cu cirilice și nu sunt germanizate și schimonosite. Pe trenuri toate avizurile sunt poloneze și rutenește și numai după aceea nemțește. Oficiantii aproape toți sunt poloni. Tabelele de pe hotar sunt toate în limba poporului. Nu simțеști de loc, că ești în Austria, mai mult crezi că ești în Polonia independentă. Nu e mirare, că Polonii se simt atât de bine în Polonia austriacă. La gări curățenie exemplară, scuiptoare, cari se și folosesc, căci deasupra e o scrisoare, care amenință cu pedeapsă de bani ori închisoare pe cei ce scripă pe jos. Pe clasa II. puțină lume. Aici lumea nu e așa de ciocoită ca la noi și cei mai mulți călătoresc pe a III. cel mult noaptea pe a II.

Vineri seara la orele 9 și jumătate sosesc în Cernăuți. O gară mare, gălbue cojită, rău zidită, cu mulți, foarte mulți jidani, cu perciuni și fără, cu caftane murdare și cu înfățișarea orientală, foarte obraznici, așa că ai noștri sunt ingeri pe lângă aceia. Cobor, un „Lohndiener“ mă întimpină, îmi ia pachetul, îl pune pe o trăsură și după cinci minute ne oprim la hotelul „Imperial“, jidovesc și acela. Birjarul obraznic îmi cere patru coroane pentru un drum de cinci minute, după ce-l ameninț însă cu poliția mă lasă cu trei. Plec imediat spre centrul orașului, ca să mă întâlnesc cu vre-un român, căci pe nime nu avizasem despre sosirea mea. Un universitar îmi arată casa națională românească cu restaurant sub ea, ținut și acela în arândă de un jidan. Intru, la o masă văd un preot reverendat cu înfățișare de român stând de vorbă cu câți-va tineri dintre cari doi se păreau și ei români. Întreb chelnerul de sunt români și mă opresc la masa lor prezentându-mă. Mă primiră rece, cel puțin cum noi ardelenii nu am primit nici când pe un român din altă țeară, în urmă însă totuși se mai împrietiniră mai cu seamă după ce unul, un auscultant la judecătoria din Cernăuți, îmi descoperi că făcuse miliția la noi, în Arad mi-se pare. La aceeași masă veni mai târziu și un student la litere, dl Nistor Săhleanu, membru al societății studentești „Moldova“, care avu amabilitatea de a mă călăuzi Sâmbătă prin Cernăuții jidoviți.

Am intrat dimineața în frumoasa biserică a sf. Paraschive, unde părintele Șandru, așadar român, făcea tocmai părăstasul, dar spre înarea mea uimire rusește. Am stat puțin în aceea biserică, în care puținii oameni priveau toți curioși la mine, cantorul și crâsnicul se plimba negenat prin biserică borborosind rugăciunile rusește. Scârbit de ceea-ce auzisem am eșit din biserică; pe trepte ne întâlnim cu părintele dr. Pașcan, cooperador la biserica sf. Paraschive, pe care-l întreb cum de un preot român cântă într'o biserică românească rusește. „Părăstasul l'a plătit boierul Kalmutzki, boieru român rutenizat, și la noi slujbele se fac rusește ori românește, după-cum se plătește“ — fu răspunsul părintelui. Și mai scârbit de această lămurire ne depărtarăm să vedem Universitatea, întemeiată acum patruzeci de ani de guvernul austriac pentru a sărbători printr'o faptă trainică împlinirea a osută de ani dela smulgerea Bucovinei. Față în față două clădiri sunt Universitatea, care nu peste mult va avea un palat frumos nou și

modern, în locul celor două dărăpănate și învechite de astăzi. Are trei facultăți, una teologică în palatul metropolitan, unde se cresc preoții cu multă știință poate, dar mi-se pare că cu mai puțină inimă preotească ai Bucovinei, cum a constatat și domnul Iorga în călătoria sa prin Bucovina; alta filosofică, unde se pregătesc profesorii și a treia juridică, din care iasă funcționarii acestei țărișoare.

(Va urma.)

Concurs de primire

în Internatul pedagogic gr.-cat. român din Blaj.

1. Fiind elevii Institutului pedagogic obligați să locuiască în Internat, toți aceia, cari doresc să se înscrie la Institutul nostru își vor înainta cererile de primire la Direcțiunea Institutului pedagogic gr.-cat. român din Balázsfalva—Blaj până în 15 August st. n. inclusive. Cei-ce au mai fost și anul trecut alumni ai Internatului vor înzestra cererile lor cu testimoniul ultim, iar aceia cari acuma se înscriu pentru întâia dată cu: *extras matricular de botez și testimoniu de pe anul școlar trecut*. Pe lângă aceasta fiecare va alătura la cerere o declarație a părintelui ori a tutorului iscălită de doi martori, în care acesta declară, că cunoaște condițiunile de primire și se obligă a solvi taxa anuală regulat. Iar ca rezoluțiunile să se poată expeda francate, petenții sunt rugați să alătore marcele postale de lipsă.

2. Taxa de întreținere e 300 cor., pentru care sumă vor primi cvartir, vîpt, luminat, încălzit, spălat, în caz de lipsă medic și medicină. Fiecare elev e dator să plătească îndată la intrarea în Internat 10 cor. taxă de înscriere, de scaldă și pentru eventualele stricăciuni; suma întrecătoare se va restitui la sfârșitul anului alumnilor. Elevii cu progres cel puțin suficient și purtare morală bună vor fi împărtașiți cu beneficiu de pâne (tipăi), iar cei-cei nu vor avea tipăi vor plăti pentru pâne 4 cor. la lună anticipative. Taxa de întreținere se va plăti ori în trei rate anticipative și anume în 1 Septembrie, 1 Decembrie și 1 Aprilie, ori lunar anticipative, altfel vor fi dimiși din Internat.

3. Elevii vor aduce cu sine, a) o carte de rugăciuni și anume: Mângăierea creștinului de Ioan Genț, b) 4 părechi de schimburi de pânză sau giolgiu, bune, c) cel puțin 6 batiste, d) 2 părechi de încălțăminte și cel puțin patru părechi de ciorapi sau de obiele, e) saltea (sac de paie) și 2 lepedee (cearceafuri) de pus pe saltea, f) 2 perini și 4 fețe de perini, g) 1 țol sau plapomă și 2 lepedee de plapomă, h) un lepedeu pentru acoperirea patului, cusut ori țesut cu motive naționale, i) 1 perie de vesminte și 3 perii de încălțăminte, l) 1 perie de dinți, m) cel puțin 3 ștergare și 2 piepteni, unul des și altul rar.

4. Elevii în schimbul taxei minimale de 300 cor. vor avea proviziunea întregă și anume: a) locuință în sale mari, luminoase, sănătoase, b) vîpt întreg, adică dejun, prânz și cină. La dejun: lapte și o franzelă; la prânz în zile de dulce supă de carne și carne fiartă cu rasol și garnitură, Dumineca și în sărbători vor avea și prăjituri.

În zile de post supă de legume și mâncare groasă cu lapte, ouă ori brînză; la cină în zile de dulce: friptură cu garnitură ori mâncare groasă cu carne, iar în zile de post mâncări făcute cu lapte, brînză ori ouă, c) spălatul și cărpitul rufelor, d) luminat în timpul recerut, e) încălzitul în timp de iarnă, f) în caz de boală medic, medicamente și îngrijirea de lipsă.

5. Părinții în decursul anului școlar sunt rugați să nu trimită nici un crucer pe adresa alumnilor, nici să li-se dea în mână, ci pe adresa superiorității, care se va îngriji să le procure toate cele de lipsă. De asemenea să nu le trimită nici mâncări, ci cei-ce doresc să aibă și ojină să plătească lunar 4 cor. pentru lapte și franzelă.

6. Cei-ce din lipsă de loc nu vor fi primiți în Internat vor putea lua vîptul la Internat pentru suma minimală de 20 cor. la lună, plus 4 cor. pentru pâne.

7. Alumnii se vor prezenta cu rezoluțiunile însoțiți de părinții sau îngrijitorii lor, vor plăti taxele preserise și vor da în seamă obiectele.

Blaj, la 18 Iulie 1914.

Diracțiunea Internatului pedagogic din Blaj.

Reviste.

Albania. Orașul Durazzo e deja încunjurat de răsculați în toate părțile. Mulți dintre ei au străbătut pe peninzula, pe care e situat orașul. La distanță de trei kilometri s'au postat încă alte cete mai mari de a răsculaților. Prințului Wilhelm i-s'au gătat banii. Voind să pertracteze cu răsculații a trimis la ei pe un încredințat al său, cu care nu numai că n'au voit să stee de vorbă, ci l'au și insultat.

Prințul Wilhelm într'o scrisoare adresată reginei Wilhelmina se plînge că n'are bani și cere, ca comisiunea internațională să-i pună la dispoziție alte zece mii de franci din cari, să-și plătească oficianții și să aibă pentru susținerea curții sale.

Răsculații, înainte de a bombardarda capitala și înainte de a se începe vărsări de sânge, au adresat o scrisoare ambasadurilor din statele: Italia, Rusia, Anglia și Franca, și cer ca ei să se întâlnească în Sijak, și aici își vor exprima dorințele lor. Ambasadorii statelor de mai sus au informat despre asta și pe ambasadorii din Austro-Ungaria și Germania și au sfătuit pe răsculați, ca dorințele să le trimită în scris și acestora. Atunci vor desbata în meritul chestiei. Comisiunea internațională de control i-a sfătuit pe răsculați că ar fi mai conșt. dacă ei și-ar tri-

mite delegați în Durazzo pentru începerea pertractărilor viitoare.

Pentru abdicarea prințului Wilhelm răsculații au pus termin de 72 oare. Acest termin l'au și comunicat marilor puteri.

În urma unei înțelegeri între Austro-Ungaria și Italia, aceasta din urmă a trimis în Albania trupe maritime și pe uscat și 40 de tunuri. Dacă acestea nu vor fi în deajuns, va trimite altele, căci ia le poate expeda într'o singură zi. Că Austro-Ungaria încă are de gând să trimită nu se știe.

În portul dela Durazzo a sosit vaporul rusesc «*Therek*», iar vaporul *Szigetvár*, ce staționa până acum în Smirna a primit ordin să plece numai decât la Valona. Epiroții de aici au trecut în teritorul Epirului de nord.

Prenk Bib Doda încă a făcut niște declarații de următorul cuprins: capitala Albaniei ar trebui să fie Scutari și că prințul Wilhelm ia oferit portofoliul de externe, dar el a refuzat aceasta. Crede, că marile puteri vor întreveni în curând și vor sări în ajutorul principelui Wilhelm, la din contră catastrofa apropiată e evidentă.

Între șefii răsculaților din tabăra dela Sijak încă au izbucnit neînțelegeri, din pricina cărora, au avut loc și ciocniri în cari sau rănit peste 16 inși. Răsculații din Kimara au somat populația orașului Dukati să le permită libera trecere prin oraș, căci din contră îl vor aprinde. La Valona au proclamat stare de asediu. Generalul Weer a declarat, că Valona nu va fi atacată de răsculați.

Mexico. Huerta și-a dat demisia în favorul lui Carvajal ministrul de externe. Guvernul, cetind actul lui Huerta prin care el abdică a izbucnit în vii aplause. Carvajal, noul president, a și depus jurământul oficios în fața deputaților și a senatorilor. Deodată cu Huerta și-a dat abdicarea și vechiul guvern. Huerta a părăsit și orașul cu întreaga sa familie și s'a stabilit în Puerto-Mexico, unde îl așteaptă partizanii lui.

Situația nu s'a liniștit nici în felul acesta, căci trei cete de răsculați au plecat spre capitală sub conducerea generalilor Villa, Obregon și Gonzales.

Din Ulster. Pentru modificare proiectul Homerule se va ceti a douaoră în casa de jos. Unioniștii

și cei din Ulster pretind multe modificări. In caz când le va satisface cererile, războiul în Ulster este inevitabil. Guvernul de altcum face totul pentru un compromis și e aplicat și la modificarea proiectului.

Diverse.

Parastas pentru arhiducele Francisc Ferdinand. Duminecă 1 (14) Iulie c. ora 11 a. m. s'a oficiat la capela română din Viena un parastas pentru fericita odihnă a neitalului arhiduce Francisc Ferdinand și a soției lui ducesa de Hohenberg.

Capela a fost foarte frumos indoliată în negru și verdeată. A asistat foarte multă lume. Remarc pe: P. S. S. Dr. Miron Cristea, episcopul Caransebeșului, d. Mavrocordat, ministrul României la Viena cu dna, și d. Telemac secretar de legatie, consulul general al României cu întreg personalul consulatului, reprezentanți ai ministerului de interne și externe, dl prof. Aurel C. Popovici, d. profesor Neculai Teclu, membru al Academiei române, profesorul Dr. Vasile Gheorghiu dela universitatea din Cernăuți, doamna și d. consilier Gramatovici. Dr. Ipolit Tarnavski predicator catedral și deputat în dieta Bucovinei, major Ciureu, domnii Dri. Ioan Cuparescu, Lazar Popovici, Marius Sturza, Dr. Ionel Hozan cu doamna, reprezentanți ai „României June“, foarte mulți ofițeri și studenți. Serviciul divin a fost oficiat de S. S. părintele Coriolan Monția din Siclău (comitatul Aradului). P. S. S. Dr. Miron Cristea a cetit rugăciunile de iertare. Răspunsurile au fost date de corul „Rom. June“ sub conducerea dlui Medrea. Parastasul a fost oficiat în mijlocul unei dureri generale și a unei liniști solemne. După „vecinica pomenire“ d. Dr. Sterie Ciureu a prezintat ministerului de interne și externe condoleanțele coloniei române din Viena.

Catolicii din Sârbia, pe baza concordatului încheiat cu Vaticanul, vor avea 2 eparhii una (mitropolia) în Belgrad, cealaltă în Üsküb (Scopje). De cea dintâiu se țin 5 parohii cu 8000 credincioși, de a 2-a 10 parohii cu 12,000 credincioși. Guvernul sârbesc îi dă mitropolitului o leafă de 16,000 dinari, episcopului 10,000 dinari.

„Societatea culturală a meseriașilor români din Reghinul-săsesc“ invită la petrecerea de vară, ce o aranjează la 10 August 1914 în pavilionul din parcul orașului Reghin.

Inspector general al armatei austro-ungare, în locul regretatului moștenitor de tron Francisc Ferdinand, a fost numit prin un autograf al Măiestății Sale Monarhului, arhiducele *Friederic*.

Monument ostașilor români morți în războiul din 1877 și în campania militară din 1913. Miercuri a avut loc la primăria din Iași o consfătuire a fruntașilor orașului pentru ridicarea unui monument în amintirea vitejilor ostași ieșeni morți în războiul dela 1877 și în campania militară din 1913. S'a ales un comitet de 15 membri, care se va ocupa în deaproape cu aducerea la îndeplinire a acestei inițiative. Acest comitet se compune din I. P. S. Sa mitropolitul Moldo-

vei Pimen, dnii G. Mărzescu, primarul orașului, general Lambrino, G. Săndulescu, prefectul poliției, P. Fântănaru, prefectul poliției, P. Fântănaru, prefectul județului, C. Stere, rectorul universității, I. Burada, prim-prezident al Curții de apel, I. C. B. Penescu, decanul avocaților.

Guvernul și sârbii. Sârbii din Ungaria și Croația voiau să-i ridice în Neoplanta o statuie fostului conducător al partidului radical, Svetozar Miletić. In acest scop colectaseră 13 ani cor. 16,167. In zilele trecute poliția la ordin mai înalt a confiscat suma întreagă pedepsind și pe directorul de bancă Popadić și redactorul Clićin la câte cor. 200 amendă.

Membrii Zemstvouli rusesc din Basarabia la regele României. Ni-se anunță din Sinaia, că membrii Zemstvouli rusesc din Basarabia au fost Joi în Sinaia, unde M. S. regele Carol i-a primit în audiență.

Cursuri de vară pentru învățători la Beiuș. Patruzeci și cinci de învățători confesionali din districtele protopopești, Beiuș, Vașcău și Bel, au luat parte la cursurile de vară arajate pentru a doua oară în Beiuș, de către Consistorul gr.-or. român din Oradea-mare.

Au durat o săptămână. Cursurile s'au ținut în sala de studiu a Internatului. Tot acolo învățătorii au primit întreținere pe un preț foarte scăzut.

In cursurile din anul acesta s'a pus pond deosebit pe lucrul manual.

Tinerimea din Heanda-mare și jur invită la Petrecerea de vară ce se va aranja în 26 Iulie st. n. a. c. în sala hotelului „a hăilor“ din Buzușa (Büdöspatak).

Despărțământul „Riciu al Asociațiunei pentru literatura română și cultura popoului român“ își va ținea adunarea generală în școala gr.-cat. din Riciul-de-câmpie, la 2 August st. n. 1914 orele 3 d. a.

La aceea adunare se invită prin aceasta membrii Asociațiunei și toți cari să interesează de înaintarea culturii popoului român.

In sbor peste ocean. In America lumea așteaptă cu nerăbdare rezultatul încercării îndrăznețe a unui ofițer Porte Cyrill Iohn, de a trece cu aeroplanul peste ocean în Europa. Aeroplanul „America“ s'a construit pe spesele unui miliardar din Filadelfia Iohn Vanamaker. Conform planului stabilit, aviatorul Porte va pleca din St. Iohn, de aici va percurge calea până la izulele azorice, de aici va veni spre Vigora spaniolă, în sfârșit își va lua drumul spre Irlanda, unde va face descensiunea. Drumul cel are de făcut e de 1900, 1560 și 840 km. și distanțele acestea sperază să le percurgă în timp de douăzeci, șasesprezece și respective nouă ore. In lungă-i călătorie numai zece ore va petrece pe uscat, astfel că întreg drumul îl va face în decurs de cinci zeci și cinci ore, adică tocmai două zile și jumătate. Aeroplanul e lung de 9 metri și jumătate și se aseamănă cu un pește. Se nțelege, că aeroplanul e lucrat cu mare grijă și e provăzut cu un motor de 84 puteri de cai. In timpul din urmă aeroplanul a fost supus la diferite probe, cari toate au reușit admirabil. De sigur, că Columb, când a descoperit America, nu s'a mai cugetat, că se va mai afla cineva, care se facă calea, — întoarsă, — și încă prin aer.

Mulțămită publică. Cei 25 elevi ai școlii normale din Buzău (România) sub conducerea dlui director Stănescu și alor 10 profesori vizitând cu ocaziunea excursiunii lor și Internatul nostru au binevoit a dona din fondul lor de excursiune 40 coroane pentru Internatul pedagogic. Primească și pe această cale mulțămitele noastre.

Biaj, la 21 Iulie 1914.

Iuliu Maior

conducătorul Internatului pedagogic.

Necrolog † Nicolau Vlad, farmacist a repausat în Orăștie 18 Iulie n., 3 ore dimineața. — In etate de 68 ani, și în al 38-lea an al fericitei sale căsătorii.

Odihnească în pace!

MAI NOU.

Concentrări de trupe la granița româno-bulgară.

Ziarele mai nouă, ce ne sosesc din țară ne conving pe deplin, că situația dela frontiera româno-bulgară, s'a agravat în mod foarte simțitor. Atât România cât și Bulgaria au ordonat de urgență, concentrări de trupe la graniță.

In 19 Iulie, toți concediații rezerviștii, cari fac parte din regimentele din cadrilater, au fost anunțați prin bătăi de tobă, ca să se prezinte numai decît regimentelor respective. Ofițerii au fost chemați să se prezinte în 24 ore la regiment. Guvernul român a rechiziționat toate căruțele disponibile pentru transportarea materialului de război.

„Universul“ de azi publică din Rusciuk următoarea depeșă, în legătură cu concentrarea regimentelor bulgare la frontieră:

„Aseară și azi au plecat de aci mai multe detașamente din regimentele 3 și 5 de infanterie, cum și reg. 9 de călărași și o secție de mitrailiere și regimentele 1 inf. și 1 art. din Rasgrad, cu destinația pentru noua graniță.

In locul acestor regimente au sosit în garnizoana Rusciuk 2 regimente din Șumla.

Spiritele aci sunt foarte agitate și silnic se țin întruniri anti-românești și apoi manifestații cântă pe stradă cântece patriotice și strigă: „Vrem război“!

Pentru Joi este anunțată o mare întrunire anti-românească, la care vor participa un mare număr de cetățeni și locuitori din împrejurimi.

Partea Literară.

Vizitație canonică în Maramurăș.

27 Iunie — 24 Iulie 1913.

(Continuare).

Directorul institutului e totdeauna vicarul. Acum sunt în el 20 elevi, interni parte știpești, parte cari plătesc, iar la 6 elevi se dă știpești în afară de institut, fiind localitățile cam mici pentru așezarea alor 26—30 elevi. *Limba de conversație din oficiu și după regulament ar fi cea română, de fapt e însă exclusiv cea maghiară și încă impusă.* Ca motiv a acestui fapt se aduce împrejurarea, că elevii cercetează școli cu limbă de propunere maghiară, unde chiar și religia se propune ungurește. Elevii din clasele inferioare apoi, venind din provincie cu foarte puține cunoștințe de l. maghiară sunt siliți să converseze ungurește, cu atât mai vârtos, că profesorii li șicanează tot mereu și se căiesc, că elevii nepoșezând l. maghiară progresează foarte anevoie în studii. Slabe șubrede motive pentru eliminarea l. române. Spiritul încă e conform limbii. Poate pentru aceea nici nu va fi mirare, că cetind elenul foștilor știpești și interniști ai Asociațiunii — publicat în anele acestei asociațiuni, scrise de vicarul Tit Bud pg. 184 și următoarele, — abia vei afla pe Nicolau Fabian, prof. în Beiuș, V Meșter adv. Vișău, I. Bîrlea preot, Călinești, Dr. Ilie Chindriș adv. Vișău, Dr. V. Chindriș adv. Sighet, Dr. G. Bîrlea medic, Sighet, Dr. Tit Doros adv. Sighet, care să fi dezvoltat și să fie gata a dezvolta o activitate în spirit național românesc. Pe aceștia încă i-a crescut familia și mediul de mai târziu.

Comitetul asociațiunii a cerut acuma ajutor de stat pentru convict. După acesta nu se va schimba cu siguranță limba de conversație. Comitetul stă apoi în înțelegere cu o firmă din Pesta, care să zidească pe spesele proprii un convict modern, pentru 50 elevi.

Afară de elevii convictului inteligenții și mai ales vicarul ar avea datorință să se îngrijască și de cultura românească a credincioșilor de-acolo. Dintre aceștia, aceia, care sunt de baștină de acolo sunt mai toți maghiarizați și numai cei veniți de curând, din satele vecine își mai păstrează încă puțin timp: portul și limba. Numărul lor e greu a se stabili. În conscrierea oficioasă din 1910 se arată 2001 Români, din 5850 gr. cat. Intre Români sunt și 128 gr. or. și astfel numărul Românilor gr. cat. ar fi 1873. Intre gr. cat. sunt 532 Rutheni, iar ceilalți 2817 foști Români și Ruteni, s'au mărturisit de Maghiari. Majoritatea relativă o formează Izraeliții, cari și dau timbru orașului. Rar să mai vezi un oraș, așa murdar! Mai ales în interiorul edificiilor! Mergând în vizită la un avocat român îți era scârbă să vezi în ograda străntă, plină de murdării jidovești, copiii de oveu care de care mai necurați. Pe treptele înguste, întunecoasă tot de aceea, producând iarăși murdărie și această murdărie e generală la elementul jidovesc. Ți-e scârbă apoi, să vezi în orice vreme a zilei pe stradă numai figuri orientale, care de care mai provocatoare și mai bizare.

În mijlocul acestora și al altora nu mai mult prietini trebuie să se apere românismul, alor 3472 credincioși gr. cat. ai bisericii noastre † 300 servitori, 150 știpești, 40—50 morboși în spital, 200—250 ostași; cum arată

conscrierea vicarului din 12 Iunie 1913. Dintre aceștia însă aproape jumătate sunt deja pierduți pentru românism.

*Și au nume românești în cea mai mare parte ca: Abrudean, Achim, Alb, Apan, Moldovan, Chindriș, Moiş, Ardelean, Opriș, Aricean, Balia, Bărbuțiu, Băiaș, Batiu, Baba, Bedean, Beliu, Bilustean, Berințan, Bogdan, Bîrlea, Bodea, Budean, Boicu, Brândeu, Borlean. Borca, Bornea, Boila, Bota, Botiș, Bozan, Botiran, Bucur, Buturan, Budeștian, Burian, Bura, Butean, Dan, Danciu, Drăguș, Cozma, Dragoș, Dunca, Faur, Filip, Gabrian, Gavriș, German, Giurgiu, Girasim, Hotea, Inudean, Ilieș, Codrea, Cocoș, Coste, Costin, Crișan, Man, Moldovan, Maran, Mureșan, Michnea, Mihalca, Morar, Muntean, Negrea, Neamțiu, Negruș, Nistor. Oașan, Orza, Petrovan, Pașcu, Pasulea, Pitic, Pocenar, Pop, Pop, Rad, Rednic, Roman, Roșca, Rus, Rusneac, Sas, Selegian, Siman, Scoțoi, Stan, Știrb, Stoica, Strimbei, Suciuc, Timar, Tiran, Todoran, Timoc, Trifoiu, Tupiția, Tuns, Ungurean, Vancea, Valean, Vlad, Vrancea, Vraja. Sunt însă și multe nume străine ca: Angoli, Anderkó, Asztalos, Balog, Bácsinsky, Bárány, Bakzay, Baltos, Barna, Beserman, Berniczky, Bencre, Bocskay, Bognar, Bodnár, Boldizsár, Borodi, Budi, Bugar, Budoi, Czalinger, Cziple, Czikó, Czincrás, Csapár, Csedneki, Csirke, Csizmár, Dancsák, Dávid, Dávidovics, Darvai, Dobi, Dohi, Dobi, Erdei, Eres, Farkas, Fejér, Ferencz, Foth, Godzsa, Gal, Gyenge, Got, Hajdu, Hegedüs, Herber, Hitter, Herb, Horváth, Hozas, Huszár, Janki, Jencsink, Jodi, Izholczi, Juhész, Szilágyi, Kardos, Kaversznyink, Kerestény, Komáromy, Kökényesdi, Kulcsár, László, Lengyel, Lendvai, Lihet, Lipcsey, Magyar, Mansinszky, Mutafov, Németh, Nogródi, Orosz, Pataky, Perényi, Petrovai, Szabados, Prodancsuk, Reznýires, Rișco, Szabó, Székely, Taraczkózi, Teleky, Török, Füzes, Ujbárdi, Uliciu, Verdes, Zadarszky etc.

Pe teren economic și apoi cultural e chemată banca «Maramurășană» în frunte cu dir. Dr. I. Mariș a scoate poporul maramurășan, de sub influența ovreiască. Durere, că aceasta s'a înființat cam târziu, numai la 1911 și numai cu un capital de 200,000 cor. A urmat îndată criza economică și n'a putut dezvolta o activitate mai intensivă. Și așa însă a ajutat mult poporul și o va putea face cu atât mai vârtos în viitor. Meritul înființării băncii revine în primul rând D-lor: Dr. C. Pop dir. «Bihorenei» din Oradea-mare, de origine din Maramurăș, Dr. Ilie Mariș, adv. în Sighet, Simion Balea paroh în Săpânta, Dr. V. Chindriș, Dr. Tit Doros adv. în Sighet. Se înființasă și mai înainte bancă, la care au luat parte și românii, dar în urma spiritului de înfrățire necondiționată, ce domnea în acelea părți, însăși banca a fost internațională, respective a tuturor națiilor din Sighet. Cum, cum nu banca a dat faliment, pierzându-și România banii. Atunci s'au trezit, că e mai bine, să lucre ei independent.

Cină la dl Dr. Ioan Mihályi.

În seara de 20 Iulie dl Dr. I. Mihályi a ținut să dea o cină în onoarea Arhierului. Au fost la cină vre-o 50 persoane. Fiecare avea bilet desemnat și pictat de d-șoarele: Madi, Didi, Tuli, Vali. Ale celor din Gherla au fost scrise românește, iar ale celorlalți ungurește, chiar și ale Românilor din loc. Se vede, că au crezut, că România din Sighet nu vor fi jigniți de acest fapt. Oaspeții după naționalitate au fost foarte mestecați. Preasfinției Sale — care și după amiază s'a simțit cam rău — în decursul cinei i-s'a făcut rău. Timpul urât, încordarea, osteneala l-au frânt. La mijlocul cinei a părăsit, în urma acesteia sala. Credeam cu toții însă, că e vorba numai de-o mică indispoziție, sau deranjare de stomac. După depărtarea Sfinției Sale și dispoziția prea bună a oaspeților a scăzut. După masă teologii acompaniați de d-șoara Iulia Mihályi au cântat și încă la dorința multora și românește și ungurește. La 11^{1/2}, ne-am depărtat la cvartire.

(Va urma)

Dr. V. Moldovan.

BIBLIOGRAFIE

În tipografia seminarială din Blaj a apărut:

Jertfe

piesă dramatică în patru acte de OCTAVIAN PRIE.

Este o minunată concepție a fe- lului cum poporul dela sate a tre- buit să jertfească tot ce a avut mai ales, ca să-și poată mântui viața și moșia, lăsate în multe locuri pradă capriciilor boerești de pe vremea aceea. În sbuciumările aceste de conservare, cade jertfă mai ales tineretul. Flăcăii iau calea spre codru, iar fetele sunt aduse în curțile boerești. Se prezintă în cursul acțiunii viața noastră dela sate în toată a ei splendoare. Șe- zătoarea, datinele clăcilor boerești, o frumoasă duminică seara la sate, sunt tablouri, cari își au farmecul lor deosebit

Se poate comanda la Librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj și costă 1 cor. plus porto 10 fil.

A apărut nr. 3 din „*Revista Catolică*“ de următorul cuprins: Dr. Ioan Bălan: Actele sf. Scaun. I. C. Filitti: Din arhivele Vaticanului. O. Hulea: Psalm de seară (poesie). R. Netzhammer: Lucruri arheologice, M. Theodorian—Carada: Vasile Lascar. Ioan Georgescu: Rolul social al femeii. Elena Golescu: Edwiga, regina Poloniei. Mia Frollo: Natură moartă (poesie). Carol Amrer: Episcopioa catolică a Argeșului. V. I. Ghika Varietăți istorice. Dr. I. Bălan: Noul șematism al arhidiecezei catolice de București. Cronici Bibliografie, Felurimi.

Conjugarea verbului în cele trei dialecte române. Contribuții la studiul limbii românești de Dr. Octavian Prie profesor Blaj 1914. Autorul prezintă conjugarea verbului în dialectul daco,—macedo—și istro-român cu toate variațiile de forme fonetice și morfologice. La urma fiecărui timp se face o amănunțită revistă asupra formelor congruente și divergente ale conjugării fixate de comunicatele diferiților filologi. Este un studiu instructiv, mai ales că „*conspectul tabelaric* al conjugării verbului în cele trei dialecte, este îndeajuns, ca să se vadă unitatea conjugării românești și să se stabilească o orientare sistematică în privința aceasta.

Costă 60 fil. și se poate comanda la librăria seminarială din Balázsfalva—Blaj.

Istoria bisericească pentru șco- ile elementare greco catolice de Stef. Roșian. Prețul 50 fil. + 5 fil. porto.

A apărut: *Modele de statute* pentru reuniuni de temperanță și ajutorare și re- uniuni de rugăciuni „*Cununa sfintei Marii*“ a femeilor gr.-catolice din comuna X.

Se află de vânzare la Tipografia Semi- narului teologic greco-catolic în Blaj. Prețul 20 fil. + 5 porto.

Pentru teatrele dela sate cea mai potrivită piesă e

O vișoară,

piesă populară în 3 acte de *Octavian Prie*. Umorul sănătos și motivele luate din viața noastră ardelenescă o fac una dintre cele mai atrăgătoare opere teatrale. S'a predat pretutindenea cu mare succes. Se află de vânzare la *Librăria seminarială din Blaj* (Balázsfalva) și costă 60 fil. plus 5 fil. porto.

Biblioteca „Unirii“.

1. *Ben Hur*, sau zilele lui Mesia de Levis Valace, 2 vol. 2-90
2. M. Eminescu, *Studiu critic* —90
3. *Câteva momente din începutul bise- ricii române*, de C. Auner —20
4. *Nume de familie la românii din Ungaria*, de Alesiu Viciu —12
5. *Din viața lui I. Micul*, de M. Străjan —16
6. *Albertina*, povestire de Dr. V. Bojor —30
7. *Cestiuni din dreptul bis. unite p. I. II.* 3-40
8. *Cele două fețe ale lumii*, de Nicu —30
9. *Ziua deșteptării*, de Aurel Fodor —16

Biblioteca din Blaj.

1. Vestitorii credinței vol. I. —24
2. Impresii —24
3. Sfânta Casă din Loreto —24
4. Floricele din raiu —24
5. Calea spre fericire —30

Se află de vânzare.

Portretul Escelenței Sale Dr. Y. Mihályi arhiep. și metropolit de Alba-Iulia și Făgăraș, — în mărime 32/48 cm. costă fco. — 1.10 cor.

Esecuție foarte frumoasă.

Se află de vânzare la *Librăria Seminarială*.

Dr. IZIDOR MARCU: *Teologia pastorală volum I. Didactică pastorală f. 8° 408 pag. 4 cor. Vol. II. Liturgica f. 8° 586 pag. 5-40 cor. Sunt indispensabilele fiecărui preot.*

Se pot primi dela *Librăria Seminarului teol. gr. cat. din Blaj* cu prețul 9-50 cor.

AU APARUT și se află de

vânzare la Librăria Seminarială din Blaj:

Apostolul sau faptele și Episto- lele ss. Apostoli f. 4., broș. 14 — legat în piele 22—

Evangelia, dela s. liturgie și in- serat din ziua întâie a învierii Domnului Hristos, în 7 limbi, Blaj 1880, legată, în folio 1-20

Euhologiu, crudo 6-60 fil., leg. în piele 9-60 fil., leg. în piele șagren cu foi aurite 12—

Liturgier, pe hârtie prima broș. 6 c., pe hârtie secunda broș. 5 cor., pe hârtie prima leg. 9 cor. pe hârtie secunda leg. 8 cor., legătură de lux 15—

Orologer, crudo 6-60 leg. în piele 9-60, leg. în piele șa- gren cu foi aurite 12—

Octoic mic, 8° crudo 1-60 fil. legat simplu 1-90

Octoic cu Pentecostar leg. întruna 3-60

Pentecostar mic, 8-o crudo 1-70 fil., leg. simplu 2—

Prohodul Domnului Nostru Isus Hristos —30

Psaltire, broș., 2-20, leg. în pânză 3—, în piele 4—

Triod, crudo 13 cor. legat în piele tare și cu copcii 20—

Antologion sau Mineiul, carele cuprinde în sine slujbele dumnezeștilor sărbători, ale Născătoarei de Dumnezeu și ale sfinților peste an după rânduiala bisericii răsăritului de legea grecească,

Tomul I. legat în piele, cu copcii face 32—

Tomul II. III. legat în piele, cu copcii face 78—

Toate trei tomurile legate în 2 volume în piele și cu copcii fac 110 or.

Posta Administrațiunii.

Am primit și chităm abonamentul dia: *Rușor* (Rozsapatok) pe 1914. — *Minul român* pe 1914 până în 20 Iuliu. — *Bun* pe 1914 Aprilie—Septemb. *Buciumi* (Alus) pe 1/5 1913 până 1/5 1914. — *Valeadji* pe 1/5 1911—1/5 1913. — *Tasnádszék* pe 1914 sem. 1-ii. *Evangelie* se află. Infr- mațiuni mai deaproape primiți dela tipoga- fie. — *Măgura* (p. Oradna) pe 1914. — *Bichigiu* pe 1914 — *Borșa* (Maramurăș) pe Iuliu—Sept. 1914 — *U. Haragos* pe 114 sem. 1-ii. — *Alsóbogátu* pe 1914 Apri- Iuliu. — *Șieu* (p. Rozavlia) pe 1913. — *Ciachigărbău* pe 1913. — *Flószivágy* pe 15/II 1911—31/12 1912. — *Szilágyosolymnos* pe 1914 până în Septemb. *Pogăceanu* pe 1914. *V. P. Oláhlápos* pe 1913 sem. 2-lea. *Misztótfalu* pe April—Iuliu 1914. — *Iloba* pe 1914. — *Farkasaszó* pe 1914. — *Rév- kolostor* pe 15/8 1911—1/II 1913.

Proprietar, editor: **Emil Tatar.**

Redactor responsabil: **Augustin Gruța.**